Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь (бакалавр)

на тему:

«ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ»

Виконала:
студентка IV курсу, з 41 групи,
денної форми навчання
спеціальності 232 «Соціальне забезпечення»
ОП Соціальне забезпечення
Островська Анастасія Олександрівна
Керівник: канд. пед. наук, доцент
Полєхіна Вікторія Миколаївна

Умань - 2026

АНОТАЦІЯ

Островська А. О. Формування соціальної успішності студентської молоді. Кваліфікаційна робота першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на правах рукопису. Спеціальність 231 Соціальна робота. Умань, 2026.

У роботі досліджено феномен соціальної успішності студентської молоді як багатовимірне інтегративне утворення, що охоплює здатність особистості до ефективної соціальної взаємодії, самореалізації та досягнення суспільно значущих результатів. Проаналізовано основні наукові підходи до трактування поняття «соціальна успішність» – психологічний, філософський, соціологічний, педагогічний та економічний, – кожен із яких розкриває окремий аспект цього явища. Розглянуто зовнішні та внутрішні чинники формування соціальної успішності, серед яких освітнє середовище, засоби масової інформації, мотивація, ціннісні орієнтації та психологічна стійкість особистості. Окрему увагу приділено гендерним особливостям формування соціальної успішності: встановлено, що студентки орієнтовані переважно на кооперативні стратегії взаємодії та саморозвиток, тоді як студенти –на досягнення статусу і лідерство.

Актуальність роботи зумовлена динамічними суспільними трансформаціями в умовах воєнного часу, які суттєво змінили ціннісні пріоритети студентської молоді та загострили потребу в науково обґрунтованому соціально-педагогічному супроводі процесу формування успішності у закладах вищої освіти.

Мета дослідження –теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити особливості формування соціальної успішності студентів 3–4 курсів бакалаврату в сучасних умовах.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, порівняння та узагальнення наукових джерел; емпіричні – анкетування студентів бакалаврського рівня, кількісний аналіз отриманих даних.

Одержані результати засвідчили, що 83% студентів пов’язують соціальну успішність із психологічною стійкістю, 78% – із якістю соціальних зв’язків, і лише 61% – з академічними досягненнями. На основі результатів дослідження розроблено соціально-педагогічні рекомендації для освітніх закладів, психологічних служб та кураторів студентських груп.

Ключові слова: соціальна успішність, студентська молодь, чинники успішності, гендерні особливості, соціалізація, заклад вищої освіти, психологічна стійкість, соціально-педагогічні рекомендації.

ABSTRACT

Ostrovska A. O. Formation of Social Success Among Student Youth. Bachelor’s qualification thesis submitted in manuscript form. Specialty 231 Social Work. Uman, 2026.

The thesis explores the phenomenon of social success among student youth as a multidimensional integrative construct encompassing an individual’s capacity for effective social interaction, self-realisation, and the achievement of socially significant outcomes. The study analyses the main scientific approaches to defining the concept of “social success” – psychological, philosophical, sociological, pedagogical, and economic – each of which illuminates a distinct dimension of this phenomenon. External and internal factors shaping social success are examined, including the educational environment, mass media, motivation, value orientations, and psychological resilience. Particular attention is given to the gender-specific aspects of social success formation: it is established that female students tend to favour cooperative interaction strategies and personal development, while male students are more oriented toward achieving social status and leadership positions.

The relevance of the study is determined by the ongoing societal transformations brought about by wartime conditions in Ukraine, which have significantly shifted the value priorities of student youth and intensified the need for evidence-based socio-pedagogical support in higher education institutions.

The aim of the study is to theoretically substantiate and empirically investigate the characteristics of social success formation among third- and fourth-year bachelor's degree students under contemporary conditions.

The research methods include theoretical methods – analysis, synthesis, comparison, and generalisation of scholarly literature – and empirical methods – a student questionnaire developed specifically for this study, along with quantitative analysis of the collected data.

The findings indicate that 83% of students associate social success with psychological resilience, 78% with the quality of their social relationships, and only 61% with academic achievement. Based on these results, socio-pedagogical recommendations have been developed for higher education institutions, psychological support services, and academic advisors working with student groups.

Keywords: social success, student youth, success factors, gender characteristics, socialisation, higher education institution, psychological resilience, socio-pedagogical recommendations.

ЗМІСТ

ВСТУП 6

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ …… 10

1.1. Сутність поняття «соціальна успішність» у науковому дискурсі……. 10

1.2 Фактори та умови формування соціальної успішності студентської молоді.…… 14

1.3 Гендерні особливості формування соціальної успішності студентської молоді. ……... 21

РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ……..…… 25

2.1 Аналіз результатів анкетування студентської молоді щодо рівнів соціальної успішності …..…… 25

2.2 Соціально-педагогічні рекомендації щодо формування соціальної успішності студентської молоді……... 35

ВИСНОВКИ……... 45

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ……..… 48

ДОДАТКИ ……... 55

ВСТУП

Соціальна успішність є ключовою темою в сучасних соціальних науках, яка охоплює різноманітні аспекти індивідуального та колективного життя. Соціальна успішність становить ключовий компонент життєдіяльності студентів, який не обмежується лише їхніми досягненнями в навчальному середовищі, а й визначає їхню майбутню позицію в суспільстві. Цей феномен виступає каталізатором розвитку як особистісних якостей, так і фахових навичок, створюючи підґрунтя для ефективної інтеграції в соціальні структури та максимальної реалізації індивідуальних можливостей кожного студента. Розуміння цього феномену вимагає міждисциплінарного підходу, включаючи психологію, соціологію, педагогіку та інші науки. Соціальна успішність молоді студентського віку виступає визначальною складовою стабільного суспільного прогресу.

В умовах сучасності, що відзначається прискореними процесами соціальної трансформації та глобальної інтеграції, перед системою освіти постає критичне завдання – формування особистостей, спроможних досягати життєвих успіхів у різноманітних сферах.

Ґрунтовне вивчення процесів формування соціальної успішності розкриває засоби, якими можна озброїти молодь для їхньої самореалізації та суспільної користі.

Успішність особистості завжди викликає великий інтерес серед психологів, філософів, соціологів, педагогів, економістів, щодо необхідності розуміння цінності успіху як для окремої особи, так і для суспільства в цілому. Науковці підкреслюють потребу вивчення джерел успіху, розроблення механізмів його досягнення та створення умов для успішності в різних сферах життєдіяльності людини.

Успіх у дослідженні сенсу життя розглядається через філософський підхід, який був описаний такими вченими, як М. Аврелій, Ф. Ніцше, Платон, Г. Сковорода.

Поняття про успіх українського філософа Григорія Сковороди

кардинально відрізняється від сучасного розуміння (кар'єра, гроші, слава). Для нього успіх це не зовнішні досягнення, а внутрішній стан щастя, досягнутий через пізнання себе та життя у згоді зі своєю природою [53].

Соціологічний підхід досліджує явище успіху, його сутність та структуру, а також проблеми самоствердження особистості. Вчені, такі як Л. Бевзенко, Н. Вебстер, О. Гудзенко, Л. Лабунська, Дж. Мід, Є. Савін, А. Ярема та інші, вивчають фактори, які впливають на формування успіху.

У наукових дослідженнях, що стосуються проблеми успішності як психологічного феномену, було проаналізовано праці таких науковців, як Н. Амінов, Дж. Аткінсон, А. Бандура, І. Боровинська, Дж. Максвелл, О. Матеюк,О. Міщенко, В. Москаленко, М. Хетчер.

Педагогічний аспект успішності визначається умовами та технологіями формування, розглянутими у працях А. Авраменко, В. Кириченко, Л. Корецької, В. Нечерди, С. Русової, В. Сухомлинського, Т. Тарасової, І. Ткачук, Т. Федорченко, О. Юрченко.

Виховання соціально успішної особистості визначено однією з пріоритетних цілей у ряді нормативних і декларативних документів. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. регулює права та обов’язки студентів, студентське самоврядування, академічну мобільність, сприяння працевлаштуванню випускників, створення безпечного освітнього середовища.

Закон України «Про соціальну роботу з сім’ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 № 2558-III. соціальну підтримку молоді, профілактику негативних явищ, розвиток соціальної активності, підтримку молодіжних ініціатив.

Закон України «Про основні засади молодіжної політики» від 27.04.2021 № 1414-IXСпрямований на самореалізацію молоді, розвиток лідерських якостей, підтримку молодіжних проєктів, соціальне становлення студентської молоді.

Віддаючи належне внеску попередників, відзначимо, що попри наявність глибоких психолого-педагогічних досліджень, зберігається потреба

в обґрунтуванні формування соціальної успішності підлітків у системі учнівського самоврядування. Саме тому тема кваліфікаційного дослідження **«Формування соціальної успішності студентської молоді»** є актуальною та своєчасною.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практичне дослідження особливостей формування соціальної успішності студентської молоді в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження – процес формування соціальної успішності студентської молоді.

Предмет дослідження – чинники та умови формування соціальної успішності студентів 3–4 курсів закладу вищої освіти.

Завдання:

1. Проаналізувати поняття «соціальна успішність» у науковому дискурсі.

2. Визначити чинники та умови формування соціальної успішності студентської молоді.

3. Дослідити гендерні особливості соціальної успішності студентів.

4. Провести анкетування студентів 3–4 курсів щодо рівнів їхньої соціальної успішності.

5. Розробити соціально-педагогічні рекомендації щодо формування соціальної успішності.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, порівняння та узагальнення наукових джерел з проблеми дослідження; емпіричні – анкетування студентів для виявлення рівня соціальної успішності, кількісний аналіз отриманих даних.

Експериментальна база дослідження – дослідження проводилось на базі Уманського національного університету. У дослідженні взяли участь 36 студентів 3–4 курсів факультету соціальної та психологічної освіти.

Теоретична значущість полягає у поглибленні наукових уявлень про зміст і структуру соціальної успішності студентської молоді; у систематизації

підходів до цього поняття (психологічного, філософського, соціологічного, педагогічного, економічного); у виявленні гендерних особливостей формування соціальної успішності студентів.

Практична значущість полягає у розробці соціально-педагогічних рекомендацій щодо формування соціальної успішності студентської молоді, які можуть бути використані кураторами, студентськими психологічними службами та педагогічними працівниками закладів вищої освіти. Розроблене тренінгове заняття може впроваджуватися у виховну роботу зі студентами 3–4 курсів.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорювалися на науково-практичних конференціях, семінарах та засіданнях кафедри соціальної педагогіки, соціальної роботи та консультування.

Публікації. Основні теоретичні положення та практичні напрацювання дослідження висвітлено у наукових публікаціях автора.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (58 позицій), 2 додатків, 1 таблиці, 1 рисунку. Загальний обсяг роботи – 67 сторінки, основного тексту – 47 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

1.1 Сутність поняття «соціальна успішність» у науковому дискурсі

У сучасних умовах розвитку українського суспільства, що характеризується динамічними соціально-економічними трансформаціями, інтеграцією у світовий освітній простір та зростанням вимог до професійної підготовки фахівців, особливої актуальності набуває проблема формування соціальної успішності студентської молоді. Саме студентство як соціальна група виступає важливим ресурсом інтелектуального, культурного та економічного потенціалу держави, що обумовлює необхідність дослідження умов і механізмів його успішної соціалізації.

Ідеї соціальної успішності можна простежити в історії людства від давніх часів. Філософи античності, такі як Аристотель і Платон, розглядали соціальну успішність як складову етичного життя. В середньовіччі соціальна успішність була тісно пов’язана з релігійними поглядами на доброчесність та моральність. В епоху Просвітництва соціальна успішність стала розглядатися у контексті соціальних контрактів та суспільного блага.

У науковому дискурсі поняття «соціальна успішність» має міждисциплінарний характер і розглядається у межах соціології, психології, педагогіки та соціальної педагогіки. Водночас відсутність єдиного підходу до його трактування зумовлює необхідність системного аналізу існуючих наукових позицій.

Згідно з положеннями сучасних досліджень, соціальна успішність визначається як інтегративна характеристика особистості, що відображає її здатність до ефективної соціальної взаємодії, досягнення соціально значущих результатів, самореалізації та отримання суспільного визнання [33]. При цьому підкреслюється, що соціальна успішність є не лише показником досягнень, а й процесом активної взаємодії особистості із соціальним середовищем.

У монографії «Соціально-психологічні аспекти формування особистості» зазначається, що соціальна успішність формується в процесі засвоєння соціального досвіду, виконання соціальних ролей та інтеграції у систему суспільних відносин [46]. Вона відображає не лише зовнішні результати діяльності особистості, але й внутрішні характеристики – ціннісні орієнтації, мотивацію, рівень самосвідомості.

З позицій *психологічного підходу* соціальна успішність пов'язується з рівнем розвитку особистості, її здатністю до самореалізації, саморегуляції та досягнення поставлених цілей. Ключовими компонентами цього феномена є рівень самооцінки, розвинені соціальні навички та здатність до адаптації в різних соціальних умовах. Цей підхід до дослідження особистісної успішності відображений у працях засновників концепції мотивації досягнення, серед яких Дж. Аткінсон, В. У. Майер, Х. Хекхаузен, та Д. Гольман [4].

У *філософському підході* поняття «успіх» тісно пов'язане з проблемою самовизначення особистості та реалізації її «проєкту буття» чи життєвого призначення. Успіх сприймається як вирішення питання сенсу життя, в той час як сенс життя виступає відображенням уявлень про успіх. Це поняття асоціюється не лише з зовнішніми факторами та обставинами, корисністю і практичною доцільністю, як це зазначають Н. Макіавелі, Ж. Кальвін, але й із внутрішнім станом рівноваги, гармонії та спокою, що передбачає відсутність тривог і страждань. У цьому контексті успіх корелює з поняттям щастя, яке досліджували філософи, такі як Епікур, Лао Цзи [57].

Соціологічний підхід акцентує увагу на відповідності поведінки особистості соціальним нормам і очікуванням суспільства. Соціальна успішність у цьому випадку виступає як показник рівня соціальної адаптації, інтегрованості та соціального статусу індивіда. Вона залежить від доступу до ресурсів, участі в соціальних зв'язках та здатності впливати на соціальні процеси. Соціологічний підхід до вивчення феномена успіху ґрунтується на дослідженнях таких науковців, як М. Вебер, Г. Батигін, Г. Тульчинський, які аналізували природу та структуру успіху. Окрему увагу приділено питанням

життєвого самовизначення та досягнення життєвого успіху в роботах Є. Головахи та Л. Сохань, а Л. Бевзенко досліджувала соціокультурні чинники, що впливають на досягнення успіху [1].

Стратегії життєвого успіху в умовах суспільних трансформацій розглядалися в працях С. Бабенка, тоді як життєві стратегії та типології особистостей у контексті успіху були предметом досліджень О. Злобіної та І. Городняка [12].

Педагогічний підхід розглядає соціальну успішність як результат цілеспрямованого виховного впливу та освітньої діяльності. У цьому контексті особливе значення має освітнє середовище закладу вищої освіти, яке створює умови для розвитку соціальних компетентностей студентів, формування їхньої активної громадянської позиції та готовності до професійної діяльності. Значна увага приділяється інтерактивним підходам, розвитку критичного мислення та творчого потенціалу учнів. До кінця XX століття концепція успіху особистості в педагогічній науці здебільшого обмежувалася створенням методичних інструментів для виконання дидактичних завдань. Однак у сучасному підході акцент зміщено на виховання особистості, орієнтованої на досягнення як індивідуальних, так і соціально значущих результатів, із пріоритетом самоактуалізації та постійного самовдосконалення протягом життя [49].

У економічному підході соціальну успішність визначають через досягнення матеріального добробуту, стабільний рівень доходів та економічну впевненість. До її складових також належить доступ до якісної освіти, медичних послуг та інших соціальних благ, підкреслюють цінність ефективної комунікації в бізнесі та розглядають успіх як здатність індивіда реалізовувати власну ціль. О. Карльє, Н. Дріс і Р. Пеперманс акцентують на самореалізації як ключовому показнику успіху, який оцінюється як самою особистістю, так і її соціальним оточенням. З їхньої точки зору, успішна людина – це активна й наполеглива особистість, яка досягла значних результатів у матеріальному

добробуті, професійній зростанні та суспільному визнанні, що забезпечує їй можливість отримувати задоволення від різних життєвих благ [52].

Соціальна успішність студентської молоді має свою специфіку, зумовлену віковими особливостями, соціальним статусом та умовами освітнього середовища. Студентський вік характеризується активним процесом соціалізації, формуванням життєвих цінностей, професійних орієнтацій та соціальних ролей.

У цьому контексті соціальна успішність студентів проявляється у:

- здатності до ефективної комунікації;
- участі у громадському житті;
- рівні академічної та соціальної активності;
- готовності до професійної діяльності.

Особливу роль у формуванні соціальної успішності відіграє соціалізація як процес засвоєння соціального досвіду, норм і цінностей. У процесі соціалізації студент набуває необхідних компетентностей, що забезпечують його успішне функціонування у суспільстві.

Слід зазначити, що сучасні умови розвитку інформаційного суспільства суттєво впливають на зміст і механізми формування соціальної успішності. Цифрове середовище створює нові можливості для самореалізації, комунікації та отримання інформації, але водночас формує нові виклики, пов’язані з інформаційним перевантаженням, соціальним порівнянням та формуванням ідентичності.

У цьому контексті соціальна успішність студентської молоді все більше пов’язується з розвитком таких компетентностей, як:

- цифрова грамотність;
- критичне мислення;
- здатність до адаптації;
- міжкультурна комунікація.

Важливим є також розмежування понять «успіх» і «успішність». Якщо успіх розглядається як досягнення конкретного результату, то успішність є

більш стійкою характеристикою особистості, що відображає її здатність систематично досягати позитивних результатів у різних сферах діяльності.

Таким чином, соціальна успішність виступає як процес і результат одночасно. Вона формується у процесі діяльності, взаємодії та саморозвитку особистості, а також залежить від умов соціального середовища.

Узагальнюючи вищезазначене, можна зробити висновок, що соціальна успішність студентської молоді є складним інтегративним утворенням, яке включає систему знань, цінностей, установок і поведінкових стратегій, що забезпечують ефективну соціальну взаємодію, самореалізацію та досягнення соціально значущих результатів.

1.2 Фактори та умови формування соціальної успішності студентської молоді

Питання успіху протягом тривалого періоду виступало в якості предмета дослідження у різноманітних сферах. Проблема усвідомлення сутності успіху,способів його досягнення та пр ишвидшення поставали перед філософами, психологами та економістами. При цьому, особливої актуальності зазначене питання набуває для студентської молоді, оскільки у процесі визначення життєвих орієнтирів на майбутнє має потребу в отриманні кваліфікованої допомоги. Саме від того, наскільки чітко студентська молодь має можливість визначити вектор подальшого життєвого шляху, безпосередньо залежить не лише їх розвиток як особистості, але й психологічний добробут. Отже, визначення основних життєвих пріоритетів студентської молоді надає можливість для глибшого розуміння проблем дорослішання в юнацькому віці, коли людина постає перед вибором: з одного боку простежуються перспективи та спокуси, а з іншого – велика кількість труднощів та пасток, з якими їй потрібно зустріти на своєму шляху.

Студентство належить до особливої соціальної категорії, критерієм для об’єднання якої виступає інститут вищої освіти. Зазначена спільнота характеризується та відрізняється від інших соціальних груп високим

пізнавально-освітнім рівнем, високими показниками мотивації, соціальною активністю, соціальною та інтелектуальною зрілістю. Саме під час студентства молодь має змогу для активної соціалізації, що позитивно впливає на формування професійних інтересів, визначення подальших напрямів розвитку в житті, формування планів на майбутнє та самоствердження [33].

Питання уявлення молоді про життєвий успіх виступало предметом дослідження В.Ю. Вінкова, у процесі якого встановлено, що серед найбільш визнаних досягнень, які сприймаються представниками молоді, важливу роль відіграє саме успіх, що проявляється через досягнення багатства, соціального визнання, а професіоналізм, кар'єра та впливовість займають другорядне положення. За результатами проведення емпіричного дослідження науковцем зауважено, що молодь переважно покладається на власні зусилля у процесі досягнення життєвого успіху, аніж на удачу та соціальні контакти. Молодь переважно є прихильниками обрання виваженої позиції, відкидаючи ризики та одночасно демонструючи впевненість у досягненні життєвого успіху, а деякі вже зазначають про досягнення певних успіхів у житті та виражають задоволення такими результатами.

Автором встановлено, що в залежності від життєвих орієнтирів молоді залежить те, яким чином вона сприймає успіх, ризики, приймає виважені й обґрунтовані рішення, встановлює та підтримує соціальні зв'язки, а також загальноприйняті норми і правила. Пріоритетне значення ризик набуває серед молоді, яка за основу успіху приймає впливовість, а серед молоді, якою обирається переважання виважених рішень, особливу роль відіграє професіоналізм. При цьому, вищі показники задоволення власними досягненнями спостерігаються серед молоді, якою за основу прийнято гарні взаємовідносини, соціальний статус і кар'єра, а нижчі – серед молоді, яка основну увагу приділяє професіоналізму, впливовості та творчій реалізації [7].

До того ж, емпіричне дослідження особливостей уявлень студентів про соціально успішну людину було проведено В.В. Москаленко. Так, автором встановлено, що переважне значення у загальній системі явлень студентської

молоді про соціально успішну людину має орієнтування людини на особисті інтереси, а серед характеристик, притаманних для успішних людей, важливими є такі як активність, підприємливість, комунікабельність, матеріальна забезпеченість та самореалізація. У загальній структурі уявлень студентської молоді про успіх простежується два рівні усталених характеристик, а саме об'єктивні параметри та особистісні риси. Так, найзначимішими характеристиками на рівні об'єктивних параметрів є забезпечення матеріального добробуту, створення сім'ї, удача, повага, здоров'я, наявність мети та поважливе ставлення до інших. У свою чергу, на рівні особистісних рис простежуються наступні характеристики соціально успішного індивіда: цілеспрямованість, відповідальність, працездатність, охайність, впевненість, чесність та незалежність [35].

Соціальний успіх студентської молоді перебуває у прямій залежності від професійного успіху, оскільки саме професійна діяльність виступає в якості одного із базових соціальних інститутів, що сприяє можливості функціонування людини на певному статуро-економічному рівні. Успішність професійної діяльності проявляється через співвідношення системи зовнішніх та внутрішніх факторів. Серед зовнішніх факторів науковцем відзначено соціально-професійні можливості та професійні вимоги, якими володіє суб'єкт діяльності у процесі професіоналізації. З приводу системи внутрішніх факторів, то до них віднесено професійні досягнення та суб'єктивні можливості, а також зустрічні вимоги до умов професіоналізації особистості [9].

У цьому зв'язку прийнято виокремлювати зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на соціальний успіх студентської молоді. Так, до зовнішніх чинників соціального успіху можливо віднести вплив суспільства та держави.

Оскільки студентська молодь перебуває лише на початковому етапі своєї професіоналізації, існує в умовах конкретної епохи, якою визначаються

власні економічні, суспільні та політичні правила до особистості, простежуються зміни в суспільній свідомості індивіда.

Наступним зовнішнім фактором впливу на соціальний успіх студентської молоді є вищий навчальний заклад. У межах навчального процесу у вищих навчальних закладах забезпечується досягнення наступних результатів:

- формування у студентів правильного розуміння суспільної значимості та сутності майбутньої професії; професіоналізації знань за різними дисциплінами;
- створення ціннісних орієнтирів у сфері професійної діяльності; підвищення рівня професійної самооцінки, формування ціннісно-смислового змісту «Яконцепції» студентської молоді та їх соціально-професійного аспекту;
- стимулювання студентів до самоосвіти; оптимізація взаємовідносин між студентством та педагогічним колективом; формування психологічної готовності студента до зайняття професійною діяльністю в майбутньому [56].

Важливим фактором впливу на досягнення соціального успіху студентської молоді є засоби масової інформації, оскільки саме молодь є їх активним користувачем. Прийнято вважати, що засоби масової інформації здійснюють виконання цілої низки соціально-психологічних завдань, а саме: соціальної орієнтації студентів; формування соціальної, психологічної та професійної ідентичності; поширення інформації про соціальні стереотипи. Окрім цього, засоби масової інформації здійснюють вплив на формування молодіжного світогляду та поширення культури [33].

Належність молодої людини до студентства як окремої соціальної групи виступає в якості ще одного зовнішнього фактора, що здійснює вплив на соціальний успіх. В межах зазначеної групи здійснюється формування соціальних та професійних очікувань фахівців окремої професійної спільноти.

Чим більше критеріїв, за якими спостерігається збіг індивідуальних очікувань з груповими, тим успішнішим є процес професіоналізації, здійснюється формування корпоративної культури, ціннісної системи та опановуються нові соціальні ролі. Ключовими способами впливу в даному випадку виступають цінності, норми та значення. До того ж, існує потреба у формуванні сприятливого психологічного клімату в студентській спільноті, що здатен впливати на розвиток особистості та підвищення мотивації стосовно досягнення соціального успіху [23].

Соціальний успіх студентської молоді напряму залежить від внутрішніх характеристик самої особистості, у тому числі й від соціально-професійної спрямованості, мотивації до навчальної діяльності, формування системи життєвих установок і мотивацій, психологічної компетентності. Достатньо змістовно чинники успіху студентської молоді представлено у дослідженнях В. Зеєра, яким виокремлюються наступні внутрішні фактори: спрямованість індивіда, зокрема його мотивація, ціннісні орієнтири, професійна позиція, соціально-професійний статус); соціальні компетентності, а саме сукупність умінь, знань та навичок взаємодії у соціумі; професійно важливі компетентності, на підставі яких здійснюється визначення професійно значимих психофізіологічних властивостей, розвиток яких здійснюється у процесі оволодіння конкретною професією. Досягнення соціального успіху є можливим у випадку наявності у студента мотивації, внаслідок чого забезпечується збереження контролю за соціальними процесами [33].

У зв’язку із вищевикладеним можливо зробити висновок, що соціальний успіх студентської молоді зумовлений впливом індивідуально-психологічних особливостей індивіда, а також соціокультурного середовища, в якому він існує. Такий вплив знаходить своє відображення в уявленні представників студентської спільноти щодо соціального статусу та матеріальної забезпеченості успішної особистості, його професійні та людські якості, права та обов’язки, покладені на нього суспільством, систему людських ціннісних орієнтацій та потреб. Такі характеристики успішного члена суспільства,

зокрема значущість, яскравість, цінність, досяжність, справедливість та задоволеність, здійснюють вплив на мотиваційні показники успішності студентської молоді.

Важливо зазначити, що соціальна успішність формується поступово й безперервно, вона не є фіксованим здобутком. Формування соціальної успішності студентської молоді є складним процесом, що відбувається під впливом різноманітних факторів. На основі аналізу різних наукових джерел у своїй статті Ірина Нохріна виділяє ключові, внутрішні та зовнішні фактори формування соціальної успішності особистістю (див. рис. 1).

Рис. 1. Фактори формування соціальної успішності

Ключову роль має освітній компонент, який створює фундамент для професійного розвитку та соціальної мобільності. Якісні родинні та суспільні зв’язки створюють систему підтримки, яка стимулює на особистісний розвиток.

Економічний аспект також змінює важливу роль – фінансова стабільність забезпечує доступ до якісної освіти та можливостей для соціальної участі. Культурні цінності та норми виступають ключовим

фактором соціальної успішності студентів, формуючи їхню систему орієнтирів для життєвих пріоритетів та взаємодії з оточенням. Засвоєння цих цінностей забезпечує соціальну інтеграцію, кристалізацію ідентичності, розширення мережі контактів, встановлення етичних кордонів та активізацію прагнення до саморозвитку. Індивідуальні характеристики особистості, зокрема внутрішня мотивація, здатність до самоорганізації, цілеспрямованість і наполегливість, гнучкість, соціальні навички спілкування, адаптивність ініціативність, безпосередньо впливають на досягнення успіху.

Особливо важливою є здатність ефективно балансувати між різними сферами життя – навчанням, роботою та громадською діяльністю, а також адаптуватися до змін. Студентам, які прагнуть досягти успіху, необхідно навчатися та формуватися у всебіч ному освітньому середовищі. Фундаментом професійного становлення слугує поглиблене опанування спеціалізованих дисциплін, що забезпечує формування ґрунтовних фахових знань та детальне розуміння специфіки обраної галузі.

Теоретична підготовка органічно доповнюється різноманітними практичними активностями, які дозволяють трансформувати абстрактні концепції у конкретні професійні вміння через застосування знань у наближених до реальності ситуаціях. Не менш важливою складовою є цілеспрямований розвиток соціальних умінь через різноманітні позанавчальні заходи. Участь у студентських об’єднаннях та ініціативах створює природні умови для культивування лідерського потенціалу та вдосконалення навичок ефективної групової співпраці. Залучення до волонтерських проєктів та соціальних ініціатив формує почуття громадянської відповідальності та розвиває емпатію, що є критично важливими якостями для сучасного фахівця. Така інтегрована система підготовки забезпечує гармонійний розвиток особистості, здатної не лише професійно виконувати свої функціональні обов’язки, але й ефективно взаємодіяти в різних соціальних контекстах.

1.3 Гендерні особливості формування соціальної успішності студентської молоді

У сучасному науковому дискурсі проблема гендерних особливостей формування соціальної успішності студентської молоді набуває особливої актуальності у зв'язку з трансформацією соціальних ролей, зміною ціннісних орієнтацій та зростанням ролі гендерної рівності у суспільстві. Гендерний підхід дозволяє глибше зрозуміти специфіку соціалізації студентської молоді та виявити чинники, що впливають на досягнення нею соціального успіху.

Поняття «гендер» у сучасній науці розглядається як соціально сконструйована система норм, ролей і очікувань, які суспільство пов'язує з приналежністю до певної статі. На відміну від біологічної статі, гендер визначає соціальні аспекти поведінки особистості, її роль у суспільстві, стиль комунікації та життєві стратегії.

Згідно з результатами дослідження, представленого у статті «Гендерні особливості формування соціальної успішності в студентському середовищі», гендерні відмінності суттєво впливають на уявлення студентської молоді про соціальну успішність, а також на способи її досягнення [37].

Соціальна успішність студентської молоді формується під впливом системи гендерних норм і стереотипів, які визначають очікувані моделі поведінки для чоловіків і жінок. Ці стереотипи формуються ще в процесі первинної соціалізації та закріплюються через освітні інституції, засоби масової інформації та соціальне оточення.

Дослідження свідчить, що існують відмінності у ціннісних орієнтаціях студентів і студенток. Зокрема, для студенток більш характерною є орієнтація на міжособистісні відносини, емоційну підтримку, співпрацю та гармонійний розвиток особистості. Водночас студенти частіше орієнтуються на досягнення соціального статусу, матеріальної незалежності, лідерство та конкуренцію.

Ці відмінності зумовлюють різні стратегії досягнення соціальної успішності. Жінки, як правило, надають перевагу кооперативним формам взаємодії, тоді як чоловіки частіше використовують конкурентні моделі

поведінки. Така диференціація впливає на рівень соціальної активності, стиль комунікації та способи самореалізації студентської молоді.

Важливим аспектом є вплив гендерних стереотипів на самооцінку та впевненість у собі. У дослідженні зазначається, що значна частина студентів схильна коригувати свою поведінку відповідно до соціально очікуваних гендерних ролей, що може обмежувати їхній потенціал і перешкоджати самореалізації [37].

Зокрема, жінки можуть недооцінювати власні можливості у професійній сфері, тоді як чоловіки можуть відчувати соціальний тиск щодо необхідності досягнення високого статусу та фінансового успіху. Таким чином, гендерні стереотипи впливають не лише на поведінку, але й на внутрішній світ особистості.

У студентському середовищі гендерні особливості проявляються також у рівні соціальної активності.

Дослідження Нохріної Ірини «Гендерні особливості формування соціальної успішності в студентському середовищі» показує, що студентки частіше беруть участь у соціальних, волонтерських та комунікативно орієнтованих видах діяльності, тоді як студенти частіше прагнуть до лідерських позицій та організаційної діяльності. Аналіз дослідження представлено у вигляді порівняльної характеристики гендерних особливостей у **Таблиці 1** [37].

Важливим чинником формування соціальної успішності є освітнє середовище закладу вищої освіти. Саме воно може як відтворювати гендерні стереотипи, так і сприяти їх подоланню. Формування гендерно чутливого освітнього середовища передбачає забезпечення рівних можливостей для всіх студентів незалежно від статі, розвиток толерантності та поваги до різноманіття.

Важливою тенденцією є те, що сучасна молодь дедалі більше орієнтується на індивідуальні траєкторії розвитку, що частково зменшує жорсткість традиційних гендерних ролей. Проте вплив стереотипів

залишається суттєвим, особливо у контексті професійного самовизначення та соціальної активності.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика гендерних особливостей

Критерій	**Студентки**	**Студенти**
Ціннісні орієнтації	міжособистісні відносини, гармонія	статус, досягнення
Мотивація	співпраця, саморозвиток	конкуренція, лідерство
Соціальна активність	волонтерство, комунікація	організаційна діяльність
Самооцінка	схильність до заниження	схильність до завищення
Поведінкові стратегії	кооперативні	конкурентні

Гендерні особливості також проявляються у стилях комунікації. Студентки частіше використовують емоційно насичені та підтримувальні форми взаємодії, тоді як студенти орієнтуються на раціональність і досягнення результату.

У сучасних умовах важливу роль у формуванні гендерних уявлень відіграють засоби масової інформації та соціальні мережі. (Instagram, TikTok), які формують нові стандарти успішності. Вони підсилюють гендерні моделі поведінки через популяризацію певних образів: «успішної жінки» (зовнішність, баланс життя) та «успішного чоловіка» (статус, досягнення).

Це впливає на формування життєвих орієнтацій студентської молоді та їхнє уявлення про соціальний успіх.

Слід також зазначити, що сучасні тенденції розвитку суспільства сприяють поступовому зменшенню впливу традиційних гендерних ролей. Все

більше молодих людей орієнтуються на індивідуальні досягнення, самореалізацію та особистісний розвиток незалежно від гендерних стереотипів.

Водночас повне подолання гендерних стереотипів потребує цілеспрямованої роботи з боку освітніх інституцій, держави та суспільства загалом. Необхідно створювати умови для розвитку гендерної культури, формування критичного мислення та усвідомлення рівності можливостей.

Отже, гендерні особливості є важливим чинником формування соціальної успішності студентської молоді. Вони впливають на ціннісні орієнтації, мотивацію, поведінку та стратегії досягнення успіху. Врахування цих особливостей дозволяє підвищити ефективність освітнього процесу та сприяти гармонійному розвитку особистості.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що формування соціальної успішності студентської молоді потребує комплексного підходу, який враховує гендерні аспекти соціалізації, сприяє подоланню стереотипів та забезпечує рівні можливості для самореалізації кожного студента.

РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

2.1 Аналіз результатів анкетування студентської молоді щодо рівнів соціальної успішності

На базі Центру родинного виховання серед здобувачів освіти бакалаврського рівня 3-4 курсів було проведено анкетування 36 осіб. Респондентам було запропоновано анкету, яка стосувалася соціальної успішності студентської молоді та була розроблена спеціально для виконання цієї кваліфікаційної роботи (див. Додаток А). Нижче аналізуємо отримані результати дослідження.

Питання 1. Що означає бути «соціально успішним студентом»? (до 3 варіантів)

Варіант відповіді	**Кількість осіб**	**% від n**
а) Академічні досягнення	22	61%
б) Активна участь у студентському житті	18	50%
в) Широке коло друзів / підтримка	28	78%
г) Волонтерська / суспільна діяльність	12	33%
д) Психологічна стійкість / стабільність	30	83%
е) Чіткі плани на майбутнє	26	72%
є) Поєднання навчання з підробітком	8	22%

Результати відповідей на питання 1 засвідчують, що студенти 3–4 курсу розуміють соціальну успішність передусім крізь призму психологічного виміру. Найвищий рейтинг серед усіх варіантів отримала відповідь «зберігати

психологічну стійкість та відчуття стабільності», її обрали 30 із 36 респондентів (83%). Це є красномовним свідченням того, що в умовах воєнного часу ієрархія цінностей студентів зазнала суттєвих змін: базова психологічна безпека стала передумовою будь-яких інших досягнень.

Другу позицію посів варіант «широке коло друзів та підтримка оточення» (78%, 28 осіб), що підтверджує значущість міжособистісних зв'язків та соціального капіталу як компонентів успішності. Третю позицію – «наявність чітких планів та цілеспрямованість» (72%, 26 осіб), що свідчить про збереження орієнтованості студентів на майбутнє попри умови невизначеності.

Натомість академічні досягнення, які традиційно вважалися основним критерієм студентської успішності, отримали лише 61% (22 особи). Волонтерська діяльність та поєднання навчання з підробітком отримали значно нижчі показники – 33% і 22% відповідно. Це дозволяє зробити висновок, що студенти формують багатовимірне, переважно ресурсоорієнтоване розуміння успішності, в якому психологічна стійкість, соціальні зв'язки та цілеспрямованість випереджають суто формальні показники.

Питання 2. Самооцінка поточного рівня соціальної успішності

Варіант відповіді	Кількість осіб	% від n
а) Високий	5	14%
б) Середній	17	47%
в) Нижчий, ніж до вторгнення	9	25%
г) Низький	2	6%
д) Важко оцінити однозначно	3	8%

Аналіз відповідей на питання 2 виявив переважно середній рівень суб'єктивної оцінки студентами власної соціальної успішності: 47% (17 осіб)

обрали варіант «середній рівень». Четверта частина опитаних (25%, 9 осіб) зазначили, що їхній рівень успішності є нижчим, ніж до початку повномасштабного вторгнення, – це прямо вказує на деструктивний вплив війни на самореалізацію студентської молоді.

Лише 14% (5 осіб) оцінили свій рівень як високий, натомість 8% (3 особи) обрали відповідь «важко оцінити однозначно», що може свідчити про дифузність ідентичності та невизначеність у розумінні власних досягнень – стан, характерний для умов тривалої кризи. Низький рівень зазначили лише 2 особи (6%), проте у поєднанні з тими, хто відзначив зниження порівняно з довоєнним часом, загальна частка студентів із негативною динамікою успішності становить 31% – майже третину вибірки.

Питання 3. Найвпливовіший чинник успішності

Варіант відповіді	Кількість осіб	% від n
а) Підтримка сім'ї та близьких	11	31%
б) Власна мотивація	14	39%
в) Психологічна стійкість	7	19%
г) Підтримка викладачів / університету	2	6%
д) Матеріальне становище	1	3%
е) Підтримка однокурсників	1	3%

Питання 3 дозволило визначити провідні чинники успішності з позиції самих студентів. Домінуючою відповіддю стала «власна мотивація та цілеспрямованість» – 39% (14 осіб). Це узгоджується з теорією самодетермінації Е. Десі та Р. Раяна, згідно з якою внутрішня мотивація є найстійкішим рушієм досягнень навіть за несприятливих зовнішніх умов.

Другий за значущістю чинник – «підтримка сім'ї та близьких» (31%, 11 осіб). Поєднання перших двох позицій підкреслює: студенти покладаються передусім на власні ресурси та мікросоціальне оточення, а не на інституційні

структури. Підтримка університету та викладачів отримала лише 6% (2 особи), що є тривожним сигналом щодо ефективності інституційної підтримки студентів у воєнний час.

Питання 4. Вплив повномасштабної війни на можливість самореалізації

Варіант відповіді	Кількість осіб	% від n
а) Суттєво обмежила	8	22%
б) Частково обмежила	16	44%
в) Практично не вплинула	5	14%
г) Відкрила нові можливості	4	11%
д) Важко відповісти	3	8%

Питання 5. Зміна уявлень про успіх після початку вторгнення

Варіант відповіді	Кількість осіб	% від n
а) Так, суттєво (безпека / близькі > кар'єра)	18	50%
б) Дещо змінилися, але цілі залишились	12	33%
в) Ні, не змінилися	3	8%
г) Ще в процесі переосмислення	3	8%

Питання 6. Сфера студентського життя, що постраждала найбільше

Варіант відповіді	Кількість осіб	% від n
а) Академічна успішність	9	25%
б) Соціальні зв'язки	7	19%
в) Матеріальне становище	5	14%
г) Психологічний стан	12	33%

д) Плани на майбутнє	2	6%
е) Жодна	1	3%

Питання 7. Участь у волонтерській або громадській діяльності

Варіант відповіді	Кількість осіб	% від n
а) Так, регулярно	8	22%
б) Так, час від часу	14	39%
в) Ні, але хотів(-ла) би	10	28%
г) Ні, не моя форма	4	11%

Результати питань 4–7 формують цілісну картину впливу війни на студентське середовище. Переважна більшість респондентів – 66% (24 особи) – зазначили, що повномасштабне вторгнення або суттєво, або частково обмежило їхню можливість самореалізуватися. Лише 14% (5 осіб) стверджують, що їхнє студентське життя не зазнало помітних змін.

Показово, що 11% (4 особи) відзначили парадоксальний ефект: війна відкрила для них нові можливості – волонтерська діяльність, нові соціальні ролі, проєктна діяльність. Це відповідає концепції посттравматичного зростання (Тедескі, Калхаун), яка фіксує феномен особистісного розвитку через подолання кризи.

Питання 5 виявило глибоке ціннісне переосмислення: половина студентів (50%, 18 осіб) суттєво переглянули розуміння успіху – безпека, здоров'я та близькі стали пріоритетнішими за кар'єрні орієнтири. Ще 33% (12 осіб) зазначили часткові зміни при збереженні академічних цілей. Таким чином, 83% вибірки зафіксували трансформацію ціннісних орієнтирів – результат, який свідчить про значний соціалізаційний вплив воєнного досвіду на студентську молодь.

Аналіз питання 6 показує: найбільш постраждалою сферою студентського життя є психологічний стан – 33% (12 осіб). Академічна успішність посіла другу позицію (25%, 9 осіб), соціальні зв'язки – третю (19%, 7 осіб). Таким чином, вплив війни є передусім психоемоційним, що позначається на когнітивних та соціальних функціях студентів.

Щодо волонтерської діяльності (питання 7): 61% студентів беруть або брали участь у громадській активності (22% – регулярно, 39% – час від часу). Це свідчить про високий рівень громадянської свідомості студентської молоді в умовах воєнного часу. Водночас 28% (10 осіб) висловили бажання долучитись, але не мають інформації або часу – незадіяний волонтерський потенціал, який університет може активізувати.

Питання 8. Вплив чинників на соціальну успішність (шкала 1–5)

Зелений колір – висока оцінка (≥4,2); жовтий – середня (3,5–4,1); червоний – нижча середньої (<3,5)

Чинник	1	2	3	4	5	**Серед.**
Власна мотивація та цілеспрямованість	2	4	8	12	10	**4.2**
Підтримка сім'ї та близьких	1	2	5	14	14	**4.5**
Психологічна стійкість	1	3	7	13	12	**4.3**
Академічні здібності та успішність	2	4	10	13	7	**3.8**
Активність у студентському житті	3	6	11	10	6	**3.6**
Матеріальна забезпеченість	2	5	8	12	9	**3.9**
Підтримка викладачів та університету	4	8	12	8	4	**3.2**
Комунікативні навички	1	4	9	14	8	**3.9**
Волонтерська / громадська діяльність	5	9	11	7	4	**3.1**
Відчуття стабільності та безпеки	1	2	6	11	16	**4.5**

Аналіз питання 8 (вплив чинників на успішність, шкала 1–5) дозволяє виокремити три рівні значущості.

Найвищий пріоритет (середній бал 4,3–4,5): «відчуття стабільності та безпеки» (4,5), «підтримка сім'ї та близьких» (4,5), «психологічна стійкість» (4,3). Ці результати однозначно вказують: базова захищеність та ресурси мікросоціального оточення є фундаментом соціальної успішності в умовах воєнного часу.

Середній пріоритет (3,6–4,2): «власна мотивація» (4,2), «матеріальна забезпеченість» (3,9), «комунікативні навички» (3,9), «академічні здібності» (3,8), «активність у студентському житті» (3,6).

Нижчий пріоритет (3,1–3,2): «підтримка викладачів та університету» (3,2) та «волонтерська діяльність» (3,1). Відносно низька оцінка університетської підтримки корелює з відповідями на питання 3 і 13 та свідчить про необхідність посилення інституційної роботи зі студентами.

Питання 9. Погодження з твердженнями (шкала 1–5)

Твердження	1	2	3	4	5	**Серед.**
Я чітко уявляю, чого хочу досягти	3	5	9	12	7	**3.7**
Війна суттєво ускладнила самореалізацію	2	4	8	13	9	**4.0**
Відчуваю підтримку від університету	5	10	11	7	3	**3.1**
Знаходжу можливості для особистісного зростання	1	4	10	14	7	**3.9**
Волонтерство підвищує відчуття успішності	2	5	10	12	7	**3.8**
Вірю, що після перемоги матиму більше можливостей	1	1	4	11	19	**4.6**

Шкальне питання 9 (погодження з твердженнями) відкриває важливі протиріччя в суб'єктивному досвіді студентів. Найвищий середній бал отримало твердження «Вірю, що після перемоги матиму більше можливостей»

– 4,6, що свідчить про збереження переважно оптимістичного образу майбутнього попри поточні труднощі. Разом із тим, твердження «Війна суттєво ускладнила мою самореалізацію» отримало 4,0 балів – студенти усвідомлюють негативний вплив збройного конфлікту, але не втрачають стратегічного оптимізму.

Найнижчий середній бал отримало твердження «Відчуваю підтримку від університету» – 3,1. Цей показник є діагностично важливим і потребує системних управлінських рішень на рівні закладу вищої освіти.

Питання 10. Ресурси, що допомагають залишатися активним (до 3 варіантів)

Варіант відповіді	Кількість осіб	% від n
а) Спілкування з сім'єю та друзями	31	86%
б) Навчання та академічні досягнення	14	39%
в) Спорт, хобі, творча діяльність	22	61%
г) Волонтерство та громадські ініціативи	10	28%
д) Підтримка університету	7	19%
е) Онлайн-спільноти та соцмережі	16	44%
є) Релігія / духовні практики	8	22%
ж) Важко знайти ресурс	3	8%

Аналіз питання 10 засвідчив, що провідним ресурсом збереження соціальної активності студентів є «спілкування з сім'єю та друзями» – 86% (31 особа). Це підтверджує вирішальну роль первинного соціального оточення як буфера між студентом та стресовим середовищем. Другу і третю позиції посіли «спорт, хобі, творча діяльність» (61%, 22 особи) та «онлайн-спільноти та соціальні мережі» (44%, 16 осіб), що свідчить про зміщення соціальної активності у сфери саморегуляції та цифрового простору.

Підтримку університету як ресурс обрали лише 19% (7 осіб) – найнижчий показник серед активних ресурсів. Водночас 8% (3 особи) зазначили, що поки що не можуть знайти ресурс підтримки – це студенти, які потребують першочергової уваги соціально-педагогічних фахівців.

Питання 11. Заходи підтримки, що найбільше сприяли б успішності (до 3 варіантів)

Варіант відповіді	Кількість осіб	% від n
а) Психологічна підтримка / тренінги стресостійкості	24	67%
б) Розвиток soft skills	15	42%
в) Волонтерські та громадські програми	11	31%
г) Гнучкий графік / дистанційне навчання	20	56%
д) Матеріальна підтримка	18	50%
е) Менторство	10	28%
є) Заходи для згуртування спільноти	14	39%
ж) Кар'єрне консультування	9	25%

Питання 11 визначило пріоритетні запити студентів щодо інституційної підтримки. Беззаперечним лідером стала «психологічна підтримка та тренінги стресостійкості» – 67% (24 особи). Це прямо корелює з результатами питань 6 та 8, де психологічний стан визначено як найбільш уражену сферу. Другою за запитом стала «гнучкість навчального процесу» (56%, 20 осіб) – реакція на нестабільність побутових умов (переміщення, тривоги, перебої зі світлом). Матеріальна підтримка (50%, 18 осіб) та розвиток soft skills (42%, 15 осіб) замкнули трійку і четвірку найбільш актуальних запитів.

На основі аналізу результатів анкетування 36 студентів 3–4 курсу бакалаврату можна сформулювати такі узагальнені висновки.

- В умовах воєнного часу студенти переосмислили ієрархію компонентів соціальної успішності: психологічна стійкість та стабільність (83%), широке коло підтримуючого оточення (78%) та цілеспрямованість (72%) замінили традиційний академоцентричний підхід як домінуючі критерії успіху.
- Переважно середній рівень самооцінки успішності. 47% студентів оцінюють свій рівень як середній, 25% фіксують його зниження порівняно з довоєнним часом. Загальна частка студентів із негативною динамікою – 31%, що вимагає системних заходів підтримки.
- Провідними чинниками успішності є внутрішня мотивація (39%) та підтримка сім'ї (31%). Інституційна підтримка університету залишається малозначущою в суб'єктивному досвіді студентів – лише 6% у питанні 3 та 3,1 бали у шкальному питанні 9.
- 33% студентів визначили психологічний стан як найбільш постраждалу сферу. Відчуття стабільності та безпеки отримало найвищий середній бал значущості (4,5), що підкреслює потребу в системній психологічній підтримці.
- Попри усвідомлення негативного впливу війни (твердження 2, середній бал 4,0), студенти зберігають віру в позитивне майбутнє після перемоги (середній бал 4,6) – найвищий показник серед усіх тверджень шкали.
- Підтримка університету як ресурс обрана лише 19% студентів (питання 10). Водночас 67% визначають психологічну підтримку від закладу як найпріоритетніший запит (питання 11). Цей розрив між запитом та задоволеністю є ключовим управлінським викликом для ЗВО.

2.2 Соціально-педагогічні рекомендації щодо формування соціальної успішності студентської молоді

Науково-практичний центр родинного виховання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини функціонує як структурний підрозділ кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи факультету соціальної та психологічної освіти. Відповідно до Положення про Центр та Перспективного плану на 2024–2025 навчальний рік, його діяльність охоплює три ключові напрями: проведення науково-дослідних і соціологічних досліджень, надання психолого-педагогічної допомоги сім'ям у складних життєвих обставинах та реалізацію державної політики у сфері освіти й підготовки молоді до усвідомленого батьківства. Така багатовекторність роботи Центру створює сприятливе середовище для формування соціальної успішності студентської молоді через її залучення до практичної, наукової та волонтерської діяльності.

Важливим показником соціальної успішності студентів є їхня участь у науковій діяльності, яку Центр цілеспрямовано стимулює. Упродовж 2024–2025 навчального року учасники Центру підготували та опублікували наукові статті у матеріалах всеукраїнських конференцій, зокрема. Участь у наукових конференціях різного рівня формує у студентів дослідницьку компетентність, навички публічного представлення результатів роботи та академічну впевненість – складові, що безпосередньо визначають рівень їхньої соціальної успішності в подальшій професійній діяльності.

Система культурно-просвітницьких і виховних заходів Центру виступає дієвим механізмом формування соціальних компетентностей студентської молоді. Зокрема, заходи правознавчої спрямованості («Жіночі права крок за кроком: умови воєнного часу», обговорення проєкту «Пані в Законі») сприяють розвитку правової грамотності та громадянської свідомості. Профорієнтаційний захід «Працююча жінка – добра мати» актуалізує питання гармонізації професійних і сімейних ролей, що є значущим для соціалізації студенток. Майстер-класи з вишивання та заходи до Дня сім'ї й Дня батька

формують у студентів ціннісне ставлення до родинних традицій і національної культурної ідентичності. Сукупність цих практик забезпечує студентам досвід соціальної взаємодії, необхідний для успішної інтеграції в суспільство.

Результати проведеного анкетування 36 студентів 3–4 курсу бакалаврату Уманського національного університету засвідчили, що формування соціальної успішності студентської молоді в умовах воєнного часу є комплексною соціально-педагогічною проблемою, яка потребує системного підходу до розробки та впровадження відповідних рекомендацій. Дослідження виявило суперечність між реальним запитом студентів на підтримку (67% визначили психологічну допомогу пріоритетною) та низьким рівнем задоволеності університетською підтримкою (середній бал 3,1 за п'ятибальною шкалою). Цей розрив між потребами та їх задоволенням становить ключовий управлінський виклик для закладів вищої освіти і водночас визначає конкретні напрями соціально-педагогічного втручання.

На основі отриманих результатів анкетування студентів 3–4 курсів та з метою підвищення рівня соціальної успішності нами було підготовлено тренінгове заняття, яке виступає додатковим засобом формування соціальної успішності студентської молоді (**Додаток Б**).

Методологічною основою розроблених рекомендацій є теорія самодетермінації Е. Десі та Р. Раяна [15, 58], яка наголошує на вирішальній ролі внутрішньої мотивації та базових психологічних потреб (автономії, компетентності та соціальних зв'язків) для повноцінного функціонування особистості; концепція посттравматичного зростання Р. Тедескі та Л. Калхауна [51], що розглядає кризовий досвід як потенційне джерело особистісного розвитку; а також соціально-екологічна теорія У. Бронфенбреннера, що акцентує на взаємодії між індивідом та середовищем різних рівнів – від мікросистеми (сім'я, однокурсники) до макросистеми (суспільство, воєнний контекст) [5].

Аналіз результатів дослідження однозначно свідчить: психологічний стан є найбільш постраждалою сферою студентського життя в умовах

воєнного часу (33% респондентів). Водночас «відчуття стабільності та безпеки» (середній бал 4,5) та «психологічна стійкість» (4,3) є двома найвагомішими чинниками соціальної успішності за результатами шкального оцінювання. Запит на психологічну підтримку та тренінги стресостійкості висловили 67% студентів (24 особи) – найвищий показник серед усіх форм інституційної допомоги.

Враховуючи результати анкетування та на основі зазначених джерел, визначаємо соціально-педагогічні рекомендації щодо формування соціальної успішності студентської молоді

Рекомендація 1. Запровадження системної (а не епізодичної) психологічної допомоги студентам.

Соціально-педагогічним фахівцям спільно з психологічною службою університету рекомендується розробити та впровадити багаторівневу систему психологічного супроводу студентської молоді, що включає: по-перше, індивідуальне психологічне консультування з чіткими термінами очікування (не більше 5 робочих днів); по-друге, групові тренінги стресостійкості та емоційної регуляції (тривалість: 8–10 занять по 1,5 год) на основі доказових підходів – когнітивно-поведінкової терапії та майндфулнес; по-третє, проведення психоедукативних лекцій для всього студентського контингенту щодо розпізнавання симптомів вигорання, технік саморегуляції та звернення по допомогу.

Науковці зазначають, що розвиток стресостійкості студентів у воєнний час передбачає *«формування навичок асертивної поведінки, мотивації до успіху, толерантності до невизначеності; розвиток навичок релаксації, навчання прийомам подолання тривоги та стресу; розвиток навичок отримання соціальної підтримки»* [14]. Ці напрями мають стати змістовою основою тренінгових програм.

Рекомендація 2. Впровадження форматів психологічної підтримки, що враховують реалії воєнного часу.

З огляду на те, що 8% студентів не можуть знайти жодного ресурсу підтримки, а частина студентів перебуває у вимушеному переміщенні, психологічна допомога має бути доступною в кількох форматах: очному (для студентів, які навчаються на місці), онлайн (для вимушено переміщених та дистанційників), а також у режимі екстреного консультування під час або після масованих ракетних ударів. Рекомендується також запровадження «кімнат психологічного розвантаження» – спеціально обладнаних просторів для відновлення після повітряних тривог і психоемоційних навантажень.

Рекомендація 3. Формування навичок психологічної резильєнтності як компоненту соціальної успішності.

Дослідження В. О. Готич доводить, що психологічна стійкість і посттравматичне зростання є різними, але тісно взаємопов'язаними явищами: стійкість описує здатність долати труднощі та адаптуватися, тоді як посттравматичне зростання відображає можливості розвитку через стресовий досвід. Соціально-педагогічна робота зі студентами має бути спрямована на формування обох вимірів – як стійкості, так і зростання через подолання криз [13].

Конкретні методи роботи: ведення щоденника досягнень (фіксація щоденних маленьких успіхів для протидії ефекту «тунельного зору» на негативне); техніки когнітивної переоцінки (реінтерпретація складних ситуацій як можливостей для розвитку); робота з цінностями та визначення сфер власного контролю в умовах невизначеності; формування адаптивних копінг-стратегій замість уникальних.

Результати дослідження виявили значущу суперечність: «широке коло друзів та підтримка оточення» є другим за важливістю компонентом соціальної успішності для студентів (78%), а «спілкування з сім'єю та друзями» – абсолютним лідером серед ресурсів активності (86%). Водночас «соціальні зв'язки» визначені третьою найбільш постраждалою сферою (19%), а «роз'єднаність студентської спільноти» – одним із п'яти ключових бар'єрів. Серед відкритих відповідей студенти зазначали: «Роз'єднаність –

однокурсники розкидані по різних містах і країнах, важко відчути спільноту». Ця суперечність між потребою у зв'язках та їх руйнуванням є одним із найгостріших викликів для соціально-педагогічної роботи.

Рекомендація 4. Реалізація програм відновлення студентської спільноти в умовах просторової роз'єднаності.

Соціальному педагогу рекомендується ініціювати та координувати систематичні заходи, спрямовані на відновлення відчуття «студентської спільноти» незалежно від фізичного місця перебування учасників. Ключові форми: гібридні (очно-онлайн) зустрічі академічних груп не рідше одного разу на місяць з неформальним складником (ігри, спільний перегляд матеріалів, дискусії за темами, що хвилюють); онлайн-групи взаємопідтримки у мессенджерах з фасилітацією соціального педагога; студентські ініціативи, що охоплюють увесь навчальний рік (спільні проєкти, онлайн-виставки, відеощоденники групи).

Науковці зазначають, що серед чинників, які сприяють успішності соціально-психологічної адаптації студентів, виокремлюються: соціально-психологічний клімат академічної групи, активна діяльність студентів у громадському житті навчального закладу, робота кураторів академічних груп, активна взаємодія з викладачами та адміністрацією [47]. Ці чинники мають бути цілеспрямовано підсилені засобами соціально-педагогічної роботи.

Рекомендація 5. Розвиток студентського самоврядування як засобу формування соціальних зв'язків.

Студентське самоврядування є природним середовищем для формування соціальних зв'язків, лідерських якостей та відчуття спільноти. Соціальному педагогу рекомендується: підтримувати студентів у реалізації власних ініціатив (навіть невеликих за масштабом); включати представників студентського самоврядування у розробку заходів підтримки; забезпечувати визнання та публічну відзнаку студентської активності.

Результати анкетування зафіксували важливий запит: 56% студентів (20 осіб) визначили гнучкість навчального графіка та можливість дистанційного

навчання другим за пріоритетністю заходом підтримки. Це пояснюється тим, що 25% студентів назвали академічну успішність найбільш постраждалою сферою, а серед якісних відповідей на відкрите питання домінують скарги на порушення навчального ритму через повітряні тривоги та неможливість зосередитись на навчанні в умовах хронічного стресу.

Рекомендація 6. Впровадження гнучких форм організації освітнього процесу з урахуванням реалій воєнного часу.

Соціально-педагогічним фахівцям спільно з деканатами та кафедрами рекомендується ініціювати та підтримувати такі організаційні зміни: обов'язкове відеозапис лекцій для студентів, що не могли бути присутніми через повітряні тривоги або вимушене переміщення; розробка асинхронних форм навчання (запис матеріалів, платформи для самостійного опанування); індивідуальні графіки здачі контрольних заходів для студентів, які перебувають у складних обставинах; чіткі та прозорі процедури академічних відпусток і продовжень для різних категорій студентів (вимушені переселенці, студенти з родичами на фронті, студенти з особливими потребами).

Рекомендація 7. Підвищення ролі куратора академічної групи як ключового ланцюга соціально-педагогічного супроводу.

Куратор академічної групи є найближчим до студентів представником університету і може стати ефективним каналом виявлення тих, хто потребує підтримки. Рекомендується: організувати спеціальну підготовку кураторів щодо основ психологічної першої допомоги та алгоритмів направлення студентів до відповідних служб; встановити регулярний (раз на місяць) формат зустрічей куратора з академічною групою; включити до обов'язків куратора функцію первинного виявлення студентів «групи ризику» – тих, хто не з'являється на заняттях, відмовляється від контакту, демонструє різкі зміни в поведінці.

Результати анкетування виявили надзвичайно високий волонтерський потенціал: 61% студентів вже беруть участь у волонтерській діяльності (22% – регулярно, 39% – час від часу), ще 28% висловили бажання долучитися, але

не мають відповідних інформації чи часу. У сумі 89% студентів мають пропозицію соціальної активності. Водночас волонтерська діяльність отримала відносно низький середній бал значущості для успішності (3,1) – ймовірно, через брак її інституційного визнання та структурування. Це вказує на ключову роль університету в перетворенні стихійного волонтерства на ресурс особистісного зростання.

Рекомендація 8. Інтеграція волонтерської діяльності в освітній процес університету.

Відповідно до Закону України про внесення змін щодо сприяння розвитку волонтерства серед здобувачів освіти, волонтерство за спеціальністю може бути зараховане як практика, а волонтерський досвід – відображений у мотиваційних листах вступників [19]. Університет має скористатися цими законодавчими можливостями та: розробити положення про зарахування волонтерської діяльності як навчальної практики; укласти угоди з громадськими організаціями, фондами та соціальними службами для організованого волонтерства студентів; ввести систему офіційного визнання волонтерської активності (грамоти, записи в академічні довідки, рекомендаційні листи).

Дослідження підтверджують, що волонтерська діяльність формує в студентів комунікативні навички, лідерство, управління часом і командну роботу [27]. З позицій соціальної педагогіки особливо важливо, що волонтерство дає студентам відчуття власної дієвості та соціальної причетності – ресурс, критично важливий в умовах, коли 50% респондентів відчули суттєве ціннісне переосмислення, зокрема зсув від кар'єрних до суспільних пріоритетів. Соціальний педагог має систематично проводити рефлексивні бесіди зі студентами-волонтерами щодо набутих компетентностей та усвідомлення власного внеску.

Аналіз анкетування виявив, що 42% студентів визначили розвиток soft skills другим за пріоритетністю напрямом інституційної підтримки. Водночас «комунікативні навички» отримали середній бал 3,9 у шкалі чинників

успішності, а «власна мотивація та цілеспрямованість» – 4,2. Твердження «Я чітко уявляю, чого хочу досягти» отримало лише 3,7 балів, що свідчить про потребу в підтримці стратегічного цілепокладання.

Рекомендація 9. Запровадження системи розвитку м'яких навичок через активні методи навчання.

Розвиток soft skills є визначальним чинником підготовки особистості до функціонування в умовах цифрової економіки та сприяє підвищенню соціальної відповідальності, здатності до саморозвитку й управління емоціями [34]. Для студентів педагогічного університету, майбутніх соціальних педагогів та вихователів, ці навички мають подвійну цінність: особисту та професійну.

Рекомендовані методи розвитку soft skills: інтерактивні тренінги з комунікації, управління конфліктами та емоційного інтелекту; проєктна діяльність у змішаних академічних командах; кейс-метод із реальними ситуаціями соціально-педагогічної роботи; дискусійні клуби та дебати для розвитку критичного мислення та аргументації; рольові ігри з відпрацювання навичок соціальної взаємодії.

Рекомендація 10. Впровадження програм менторства та кар'єрного консультування.

Менторство та наставництво є доведено ефективними механізмами розвитку лідерських якостей студентів та підтримки їх у формуванні стратегічного бачення власного [30

]. З огляду на те, що 8% студентів перебувають у стані «ще осмислюю свої цілі», а 25% фіксують зниження власної успішності, менторська підтримка є особливо актуальною.

Рекомендована модель менторства: студенти старших курсів та випускники виступають менторами для молодших; кожен ментор веде 2–3 підопічних протягом семестру; зустрічі (очні або онлайн) – не рідше одного разу на 2 тижні; в межах роботи соціальний педагог виступає координатором та супервізором програми. Для подолання «екзистенційно-орієнтаційного

бар'єру» (одна з п'яти виявлених категорій перешкод) кар'єрне консультування має включати не лише традиційне орієнтування на ринку праці, але й підтримку в плануванні за умов невизначеності – формування «гнучких сценаріїв» майбутнього.

Матеріальна підтримка посіла третю позицію серед пріоритетних запитів студентів (50%, 18 осіб). У шкальному питанні «матеріальна забезпеченість» отримала 3,9 балів серед чинників успішності. Якісний аналіз відкритих відповідей підтвердив вагомість матеріального бар'єру: «Відсутність фінансової стабільності: хочеш розвиватись, але маєш думати про виживання».

Узагальнення розроблених рекомендацій дозволяє сформулювати системну модель соціально-педагогічного супроводу, яка ґрунтується на трьох принципах, виведених безпосередньо з даних анкетування.

Принцип 1. Ресурсоорієнтованість. Дослідження показало, що студенти покладаються передусім на внутрішні ресурси (власна мотивація – 39%) та мікросоціальне оточення (сім'я та друзі – 31%). Відповідно, соціально-педагогічна робота має бути спрямована не на «виправлення дефіцитів», а на зміцнення та активізацію наявних ресурсів. Це узгоджується з підходом, орієнтованим на сильні сторони (strength-based approach), що є домінуючим у сучасній соціальній педагогіці.

Принцип 2. Системність і неперервність. Один із найгостріших болючих пунктів студентів – відчуття, що університет надає підтримку лише епізодично або «на папері». Підтримка університету як ресурс обрана лише 19% студентів попри те, що 67% запитують психологічну допомогу. Подолання цього розриву можливе лише через системні (а не разові) заходи, що охоплюють увесь академічний рік.

Принцип 3. Оптимістична перспектива. Найвищим за середнім балом серед усіх тверджень шкали стало «Вірю, що після перемоги матиму більше можливостей» (4,6). Це є потужним ресурсом для соціально-педагогічної роботи: попри усвідомлення поточних труднощів, студенти зберігають

стратегічний оптимізм. Завдання соціального педагога – спиратися на цей оптимізм, допомагаючи студентам будувати реалістичні образи майбутнього та знаходити сенс і можливості зростання у поточному досвіді.

Отже, реалізація запропонованих рекомендацій потребує скоординованих дій психологічної служби, соціальних педагогів, кураторів академічних груп, деканатів та адміністрації університету. Ключовою умовою успіху є не розробка окремих заходів, а формування цілісного, проактивного середовища соціально-педагогічного супроводу, що відповідає реальним потребам студентської молоді в умовах виклику воєнного часу.

Висновки

Теоретичний аналіз наукових джерел дозволив установити, що поняття «соціальна успішність» є складним, багатовимірним феноменом, який не має єдиного загальноприйнятого визначення у сучасній науці. Його вивчення охоплює щонайменше п’ять дисциплінарних підходів – психологічний, філософський, соціологічний, педагогічний та економічний – кожен із яких розкриває окремий аспект цього явища, що в сукупності формує його цілісну наукову картину.

З позицій психологічного підходу, розробленого в концепціях мотивації досягнення (Дж. Аткінсон, Х. Хекхаузен, Д. Гольман), соціальна успішність розглядається як здатність особистості до самореалізації, саморегуляції та досягнення цілей, де ключову роль відіграють самооцінка, соціальні навички та адаптивність. Філософський підхід (М. Аврелій, Г. Сковорода, Епікур) виводить успіх за межі зовнішніх досягнень і пов’язує його з внутрішньою гармонією, сенсом буття та відповідністю особистості своїй природі. Соціологічний підхід (М. Вебер, Л. Бевзенко, Є. Головаха) розуміє успішність як рівень соціальної адаптації, доступу до ресурсів та здатності особистості впливати на соціальні процеси. Педагогічний підхід (В. Сухомлинський, В. Нечерда, С. Русова) акцентує на цілеспрямованому формуванні успішності через освітнє середовище, розвиток компетентностей і самоактуалізацію. Нарешті, економічний підхід (О. Карльє, Н. Дріс, Р. Пеперманс) пов’язує соціальну успішність із матеріальним добробутом, доступом до освіти та соціальних благ, а також здатністю людини реалізовувати власну ціль у конкурентному середовищі.

На підставі узагальнення різних підходів соціальна успішність визначається як інтегративна характеристика особистості, що відображає її здатність до ефективної соціальної взаємодії, досягнення соціально значущих результатів, самореалізації та суспільного визнання. Принципово важливим є розмежування понять «успіх» і «успішність»: якщо перше позначає конкретний досягнутий результат, то друге є стійкою рисою особистості,

здатністю систематично отримувати позитивні результати у різних сферах діяльності.

Аналіз чинників формування соціальної успішності студентської молоді засвідчив їхній поділ на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх належать: вплив суспільного середовища та держави, освітнє середовище закладу вищої освіти, засоби масової інформації та студентська спільнота як соціальна група. До внутрішніх – мотивація, ціннісні орієнтації, соціальні компетентності, психологічна стійкість, цілеспрямованість та здатність до самоорганізації. Дослідники (В. Зеєр, В. Москаленко, В. Вінков) підкреслюють, що студентська молодь переважно покладається на власні зусилля, а не на зовнішні обставини, і пов’язує успіх насамперед із особистісними якостями – активністю, відповідальністю та впевненістю у собі.

Окремим і важливим виміром є гендерні особливості формування соціальної успішності. Встановлено, що студентки орієнтуються переважно на міжособистісні відносини, кооперативні стратегії взаємодії, волонтерство та саморозвиток, тоді як студенти – на досягнення статусу, лідерство та конкурентні поведінкові моделі. Ці відмінності зумовлені системою гендерних норм і стереотипів, що формуються ще на рівні первинної соціалізації та закріплюються через освіту, медіа та соціальне оточення. Водночас сучасні тенденції свідчать про поступове послаблення жорсткості традиційних гендерних ролей і зростання орієнтації молоді на індивідуальні траєкторії розвитку.

Таким чином, соціальна успішність студентської молоді є динамічним процесом, що формується у взаємодії особистісних, соціальних та інституційних чинників і потребує комплексного педагогічного супроводу з урахуванням гендерного виміру та викликів сучасного інформаційного суспільства.

На основі результатів анкетування 36 студентів на базі Центру родинного виховання Уманського національного університету та аналізу сучасних наукових досліджень розроблено дванадцять соціально-

педагогічних рекомендацій, структурованих за трьома рівнями (індивідуальний, груповий, інституційний) і шістьма напрямами.

Центральним висновком розділу є те, що формування соціальної успішності студентської молоді в умовах воєнного часу можливе лише за умови одночасного впливу на три ключові дефіцити, виявлені дослідженням: дефіцит психологічної безпеки (33% студентів назвали психологічний стан найбільш постраждалою сферою); дефіцит соціальних зв'язків (роз'єднаність як один із п'яти ключових бар'єрів); та дефіцит інституційної підтримки (розрив між запитом 67% і задоволеністю на рівні 3,1 балів).

Ефективна соціально-педагогічна робота в умовах воєнного часу має спиратися на три системні принципи: ресурсоорієнтованість (посилення наявних, а не «виправлення відсутніх» ресурсів), системність і неперервність (регулярна, а не епізодична підтримка) та оптимістична перспектива (спирання на стратегічний оптимізм студентів – середній бал 4,6 за твердженням про позитивне майбутнє після перемоги).

Реалізація запропонованих рекомендацій потребує скоординованих дій психологічної служби, соціальних педагогів, кураторів академічних груп, деканатів та адміністрації університету. Ключовою умовою успіху є не розробка окремих заходів, а формування цілісного, проактивного середовища соціально-педагогічного супроводу, що відповідає реальним потребам студентської молоді в умовах виклику воєнного часу.

Список використаних джерел

1. Бевзенко Л. Ресурси досягнення соціального успіху – вітчизняні реалії з погляду випускників шкіл та вчителів. Соціальні виміри суспільства. 2012. № 4. С. 129–142.
2. Безрук К. Формування соціальної успішності підлітків у системі учнівського самоврядування: понятійне поле. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць Інституту проблем виховання НАПН України. 2020. Кн. 1, № 24. С. 17–39.
3. Бойченко М. Гідність, цілісність і успішність: академічні та громадянські чесноти. Філософська думка. 2014. № 5. С. 110–123.
4. Боровинська І. Є. До психологічного розуміння понять «успіх», «успішність», «життєвий успіх», «життєва успішність». Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : психологічні науки. 2017. Вип. 3(2). С. 142–148.
5. Брофенбреннер У. Екологія людського розвитку: природні та заплановані експерименти / пер. з англ. Bronfenbrenner U. The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. Cambridge : Harvard University Press, 1979. 330 p.
6. Буровицька А. Особливості резильєнтності студентів під час навчання в умовах воєнного часу. Наукові записки. Серія: Психологія. 2024. URL: https://journals.cusu.in.ua/index.php/psychology/article/view/459 (дата звернення: 03.02.2026).
7. Вінков В. Ю. Уявлення молоді про життєвий успіх: структурно-змістовний аспект дослідження. Проблеми політичної психології. Політико-психологічні проблеми соціалізації молоді в умовах трансформації і реформування освіти. 2018. № 7. С. 161–173.
8. Гендерні аспекти соціальної роботи : антологія / упоряд. Т. Семигіна. Київ, 2021. 240 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/355972305_Genderni_aspekti_socialnoi_roboti_Antolog

ia/links/6186c6d107be5f31b74fa512/Genderni-aspekti-socialnoi-roboti-Antologia.pdf (дата звернення: 21.10.2025).

9. Говорун Т. В. Професійна освіта та кар'єра в прикладних соціально-психологічних дослідженнях. Інформаційні технології і засоби навчання. 2009. № 6. URL: https://lib.iitta.gov.ua/6722/1/1111.pdf (дата звернення: 14.02.2026).
10. Голентовська О. Ціннісно-рольові параметри регуляції особистісного успіху в командній діяльності. Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2017. № 2(43). С. 72–82.
11. Голованова Т. Технологізація формування гендерної рівності студентської молоді. Вісник Запорізького національного університету. 2008. № 1. С. 74–80. URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2008/ped_2008_1/2008-26-06/golovanova.pdf (дата звернення: 25.10.2025).
12. Городняк І. В. Вивчення успіху крізь призму досвіду індивіда. Вісник Одеського національного університету: серія «Психологічні науки». 2008. Т. 13, № 5. С. 290–294.
13. Готич В. О. Посттравматичне зростання як чинник формування психологічної стійкості студентів в умовах війни : дис. ... д-ра філос. за спец. 053 «Психологія». Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024. 234 с.
14. Данилевич Л. А., Шулдик А. В., Андрусик О. О. (ред.). Психологічна допомога особистості у воєнний період : матеріали VII Всеукраїнських психологічних читань «Удосконалення професійної майстерності майбутніх психологів», м. Умань, 18 квіт. 2024 р. МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань, 2024. 204 с.
15. Десі Е., Раян Р. Внутрішня мотивація та самодетермінація в поведінці людини / Deci E. L., Ryan R. M. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. New York : Plenum Press, 1985. 371 p.

16. Дідковський С. Стратегії формування успішності суб'єкта діяльності. Успішність особистості: потенціал та обмеження : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 18 березня 2010 р. Київ, 2010. С. 80–81.
17. Жукова А. Розвиток м'яких навичок (soft skills) як компонент професійної самоосвіти фахівців центрів життєстійкості. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2026. № 1 (58). С. 103–108. DOI: https://doi.org/10.32782/ped-psy/2026.1.58.
18. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556–VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 20.11.2025).
19. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння розвитку волонтерства серед здобувачів освіти» від 10 січня 2025 р.№ 4186-IX URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4186-20#Text (дата звернення: 29.11.2025).
20. Закон України «Про основні засади молодіжної політики» від 27.04.2021 № 1414-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20 (дата звернення: 20.11.2025).
21. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 № 2558-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text (дата звернення: 07.01.2026).
22. Ільїна Ю. М. Психологія успіху: онтологія проблематики. Актуальні проблеми психології. Психологічна теорія і технологія навчання. 2008. Т. 8, № 5. С. 45–56.
23. Калаянов Д. П. Соціальні та психологічні чинники професіоналізації працівників органів внутрішніх справ. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 2. С. 271–279.
24. Кальницька К., Шматко Т. Вплив гендерних стереотипів на професійну кар'єру жінки. Юність науки – 2014 : тези студент. наук.-практ. конф. Чернігів : ЧДІЕУ, 2014. С. 178.

25. Коваль І. С. Формування професійної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Львівськ. держ. ун-т безп. життєд. Львів, 2017. 294 с.
26. Лазос Г. П. Посттравматичне зростання: теоретичні моделі, нові перспективи для практики. Актуальні проблеми психології. Т. І. 2016. Вип. 45. С. 120–127.
27. Лях, Т., Лютий, В., Жуков, В. Волонтерська діяльність студентів як шлях до їхньої активної участі у суспільному житті громади. Ввічливість. Humanitas. 2024. DOI: https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.10
28. Ляхович Т. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студентської молоді: теоретичний аспект. Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії : матеріали XIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 87–89. URL: http://conferences.neasmo.org.ua/uk/art/4913 (дата звернення: 21.10.2025).
29. Максименко С. Д., Кісарчук З. Г. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій. Київ : Логос, 2021. 207 с.
30. Маркозова О. О. Соціальний успіх особи у контексті історичних практик свободи. Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія : філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2013. № 3. С. 169–178.
31. Михайлишин Г. Й., Довга М. М. Успішність особистості: філософський та психолого-педагогічний контекст. Наукова думка сучасності і майбутнього : зб. матеріалів IX всеукр. практ.-пізнав. конф., 3–12 березня 2017 р. Дніпро : Наукове мислення, 2017. С. 50–56.
32. Михайлишин У. Б., Сухан В. С., Анталовці О. В. Психологічний стан здобувачів вищої освіти в період воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. 2023. № 2. С. 27–33. DOI: https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2023.2.5.

33. Мищишин М. М. Соціально-психологічний образ успішного фахівця як чинник професіоналізації студентської молоді : дис. … канд. психол. наук : 19.00.05. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2016. 261 с.
34. Мізюк В. А., Кирста Н. Р., Дідух І. Я. Роль soft skills у сучасній освіті: від розвитку емоційного інтелекту до лідерських навичок. Педагогічна Академія: наукові записки. 2025. № 23. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.17410487.
35. Москаленко В. В. Особливості уявлень студентів про соціально успішну людину. URL: https://lib.iitta.gov.ua/5480/1/стаття_для_збірника2.pdf (дата звернення: 25.01.2026).
36. Музичко Л. Психологічна ресурсність особистості та її резильєнтність. Журнал соціальної та практичної психології. 2023. № 1. С. 28–34.
37. Нохріна І. С. Гендерні особливості формування соціальної успішності в студентському середовищі. Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2025. № 4. С. 13–19.
38. Нохріна І. С. Теоретико-методологічні основи вивчення соціальної успішності у студентському середовищі. Ввічливість. Humanitas. 2025. № 1. С. 105–112. DOI: https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.1.15.
39. Нохріна І. С., Котелевець А. Соціальна успішність як складова активності студентської молоді. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2024. Вип. 1(54). С. 141–144. DOI: https://doi.org/10.24144/2524-0609.2024.54.141-144.
40. Нохріна І.С. Вплив соціальних мереж на соціальну успішність студентської молоді. Соціальна робота та психологія: освіта і наука. 2024. DOI: https://doi.org/10.32782/3041-1351/2024-1-7
41. Павлов Ю. Актуальні аспекти психологічної стійкості студентів ЗВО в умовах воєнного стану. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2025. Вип. 58. URL: https://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/58_2025/21.pdf (дата звернення: 15.03.2026).

42. Панченко В. Г., Резнікова Н. В., Іващенко О. А. Стратегічний форсайт як інструмент протидії сучасним глобальним викликам економічній безпеці і нерівності: досвід ЄС для України у сприянні стійкості та сталості. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2023. № 4. С. 31–39.
43. Подкоритова Л., Зоріна К. Емпіричне дослідження гендерних особливостей самосприйняття студентської молоді. Психологічні травелоги. 2023. № 4. С. 221–229. DOI: https://doi.org/10.31891/PT-2023-4-23.
44. Проскурка Н. М. Професійна кар'єра як один із аспектів професійного розвитку особистості. Вісник Національного авіаційного університету. Серія. Педагогіка. Психологія. 2009. № 2. С. 28–32.
45. Прядко Б. Гендерні особливості уявлень студентів закладів вищої освіти про кар'єрний успіх. Наукові записки. Серія: Психологія. 2024. № 2. С. 122–127. DOI: https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2024-2-18.
46. Психолого-педагогічні засади успішності майбутнього фахівця : монографія / кол. авт. ; за заг. ред. О. А. Агаркова ; голов. ред. Л. М. Пріснякова. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 200 с.
47. Пухно С. Стресостійкість студентів закладів вищої освіти як психологічна проблема. Слобожанський науковий вісник. Серія: Психологія. 2023. DOI: https://doi.org/10.32782/psyspu/2023.1.7
48. Сердюк Л. З. Психологічні фактори самодетермінації особистості. Актуальні проблеми психології. 2018. Т. XI. Вип. 18. С. 54–62.
49. Стрижак А. Проблема формування соціальної успішності особистості у наукових джерелах. Методи і технології загальної і соціальної психології та психотерапії в умовах сучасного суспільства : матеріали IV наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 21 травня 2020 р. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. С. 214–216.

50. Тадеєва Т. В. Теорія самодетермінації Дісі–Раяна і навчальна мотивація. Наукові записки Тернопільського НПУ. Серія: Педагогіка. 2012. № 3. С. 37–41.
51. Тедескі Р., Калхаун Л. Посттравматичне зростання: концептуальні основи та емпіричні докази / Tedeschi R. G., Calhoun L. G. Posttraumatic Growth: Conceptual Foundations and Empirical Evidence. Psychological Inquiry. 2004. Vol. 15. № 1. P. 1–18.
52. Ткачук І. І. Онтологія психолого-педагогічних досліджень проблеми професійного успіху особистості. 2011. С.254-272 URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/2369/1/Tkachuk_2011_book2.pdf (дата звернення: 21.03.2025).
53. Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 447 с.
54. Харченко С., Гришак С., Шабаєва Н. Гендерна освіта і виховання студентської молоді в процесі соціалізації: теорія та практика : монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 258 с. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Golovanova/0039614.pdf (дата звернення: 21.10.2025).
55. Ципко С. Соціальний успіх та статусна функція сім'ї в сучасному українському суспільстві. Релігія та Соціум. Міжнародний часопис. 2011. № 2 (6). С. 122–129.
56. Юрченко В. І. Професіоналізація особистості студента – одне з головних завдань вищої освіти. Актуальні питання психологічного забезпечення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. 2012. № 6. С. 253–255.
57. Ярема А. І. Феномен успіху в соціологічному вимірі. Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія соціологічна. 2010. Вип. 4. С. 92–99.
58. Ryan R. M., Deci E. L. Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. American Psychologist. 2000. Vol. 55. № 1. P. 68–78.

Додаток А

АНКЕТА

«Соціальна успішність студентської молоді в умовах воєнного часу»

Шановний(а) учасник(це)! Ця анкета є частиною наукового дослідження магістерської роботи на тему «Формування соціальної успішності студентської молоді». Мета опитування - з'ясувати, як студенти розуміють соціальну успішність та які чинники впливають на її формування в умовах воєнного стану в Україні.

Анкетування є анонімним. Результати використовуватимуться виключно в наукових цілях. Будь ласка, уважно прочитайте кожне запитання та відзначте варіант, який найбільше відповідає Вашій думці або особистому досвіду.

Курс навчання: 3 курс □ 4 курс □

Спеціальність: _____

1. Що, на Вашу думку, означає бути «соціально успішним студентом»? (оберіть до 3 варіантів)

а) Мати високі академічні досягнення (гарні оцінки, стипендія)

б) Бути активним учасником студентського та громадського життя

в) Мати широке коло друзів та підтримку оточення

г) Реалізовувати себе у волонтерській або суспільній діяльності

д) Зберігати психологічну стійкість та відчуття стабільності

е) Мати чіткі плани на майбутнє та цілеспрямовано їх виконувати

є) Поєднувати навчання з підробітком або власними проєктами

ж) Інше: _____

2. Як Ви оцінюєте свій поточний рівень соціальної успішності? (оберіть один варіант)

а) Високий (я досягаю поставлених цілей і відчуваю задоволення від студентського життя)

б) Середній (є певні досягнення, але хочеться більшого)

в) Нижчий, ніж до початку повномасштабного вторгнення

г) Низький (маю значні труднощі з реалізацією себе у різних сферах)

д) Важко оцінити однозначно

3. Який чинник найбільше впливає на Вашу соціальну успішність у сучасних умовах? (оберіть один)

а) Підтримка сім'ї та близьких

б) Власна мотивація та цілеспрямованість

в) Психологічна стійкість та вміння адаптуватися до змін

г) Підтримка викладачів та університетського середовища

д) Наявність стабільного матеріального становища

е) Підтримка однокурсників та друзів

4. Як, на вашу думку, повномасштабна війна вплинула на Вашу можливість реалізовувати себе як студента?

а) Суттєво обмежила (значно важче навчатися, брати участь у житті університету)

б) Частково обмежила (деякі можливості зникли, але я пристосувався(-лась)

в) Практично не вплинула (я навчаюся та розвиваюся як раніше)

г) Парадоксально, відкрила нові можливості (волонтерство, нові ролі, ініціативи)

д) Важко відповісти однозначно

5. Чи змінилися Ваші уявлення про успіх після початку повномасштабного вторгнення?

а) Так, суттєво (тепер я цінуюю безпеку, здоров'я та близьких більше за кар'єру)

б) Дещо змінилися (з'явилися нові пріоритети, але академічні цілі залишаються важливими)

в) Ні, мої уявлення про успіх не змінилися

г) Я ще в процесі переосмислення

6. Яка з перелічених сфер Вашого студентського життя постраждала найбільше через воєнний стан?

а) Академічна успішність (важче зосередитись, знизилась якість навчання)

б) Соціальні зв'язки (роз'єднаність з однокурсниками, друзями)

в) Матеріальне становище (фінансові труднощі)

г) Психологічний стан (тривожність, стрес, вигорання)

д) Плани на майбутнє (невизначеність щодо кар'єри, навчання за кордоном тощо)

е) Жодна (справляюся без суттєвих втрат)

7. Чи берете Ви участь у волонтерській або громадській діяльності під час навчання?

а) Так, регулярно (волонтерство є важливою частиною мого студентського життя)

б) Так, час від часу (беру участь, коли є можливість)

в) Ні, але хотів(-ла) би (немає часу або інформації про можливості)

г) Ні (це не моя форма самореалізації)

8. Оцініть, наскільки кожен із чинників впливає на формування Вашої соціальної успішності в університеті (1 – зовсім не впливає, 5 – дуже сильно впливає):

Чинник	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
Власна мотивація та цілеспрямованість	○	○	○	○	○
Підтримка сім'ї та близьких	○	○	○	○	○
Психологічна стійкість (стресостійкість)	○	○	○	○	○
Академічні здібності та успішність	○	○	○	○	○

Активність у студентському житті	○	○	○	○	○
Матеріальна забезпеченість	○	○	○	○	○
Підтримка викладачів та університету	○	○	○	○	○
Комунікативні навички	○	○	○	○	○
Волонтерська / громадська діяльність	○	○	○	○	○
Відчуття стабільності та безпеки	○	○	○	○	○

9. Оцініть, наскільки Ви погоджуєтеся з кожним твердженням (1 – зовсім не погоджуюся, 5 – повністю погоджуюся):

Твердження	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
Я чітко уявляю, чого хочу досягти після завершення навчання	○	○	○	○	○
Війна суттєво ускладнила мою самореалізацію як студента	○	○	○	○	○
Я відчуваю підтримку з боку університету у вирішенні труднощів воєнного часу	○	○	○	○	○
Попри обставини, я знаходжу можливості для особистісного зростання	○	○	○	○	○
Участь у громадській або волонтерській діяльності підвищує моє відчуття успішності	○	○	○	○	○

Я вірю, що після перемоги України матиму більше можливостей для самореалізації	○	○	○	○	○

10. Які ресурси допомагають Вам залишатися соціально активним(-ою) і цілеспрямованим(-ою)? (оберіть до 3 варіантів)

а) Спілкування з сім'єю та друзями

б) Навчання та академічні досягнення

в) Спорт, хобі, творча діяльність

г) Волонтерство та участь у громадських ініціативах

д) Підтримка університету (психологічна служба, заходи, стипендії)

е) Онлайн-спільноти та соціальні мережі

є) Релігія / духовні практики

ж) Поки що важко знайти ресурс

11. Які заходи, на Вашу думку, найбільше сприяли б підвищенню соціальної успішності студентів під час війни? (оберіть до 3 варіантів)

а) Психологічна підтримка та тренінги стресостійкості

б) Розвиток комунікативних і лідерських навичок (soft skills)

в) Волонтерські та громадські програми за участі університету

г) Гнучкий графік навчання та дистанційні можливості

д) Матеріальна підтримка (стипендії, гранти, пільги)

е) Менторство – супровід студентів досвідченими викладачами або фахівцями

є) Заходи для згуртування студентської спільноти

ж) Кар'єрне консультування та допомога з плануванням майбутнього

Дякуємо за участь в опитуванні! Ваша думка дуже важлива для наукового дослідження.

Додаток Б

ТРЕНІНГОВЕ ЗАНЯТТЯ

«Моя соціальна успішність:

розуміємо, будуємо, досягаємо»

Параметр	**Характеристика**
Цільова аудиторія	Студенти 3–4 курсу бакалаврату
Тривалість	90 хвилин
Кількість учасників	15–25 осіб
Форма	Інтерактивний тренінг
Мета	Допомогти студентам усвідомити власне розуміння соціальної успішності, виявити ресурси та бар'єри, сформувати індивідуальну стратегію досягнення успіху

Завдання тренінгу

- Розкрити зміст поняття «соціальна успішність» у студентському середовищі
- Допомогти учасникам оцінити власний рівень соціальної успішності в різних сферах
- Розвинути навички рефлексії та цілепокладання
- Сформувати усвідомлене ставлення до ресурсів і бар'єрів на шляху до успіху
- Мотивувати учасників до конкретних практичних кроків у напрямі саморозвитку

Необхідні матеріали

- Аркуші з бланком «Колесо соціальної успішності» (по одному на учасника)

- Бланки «Мій план на 30 днів» (по одному на учасника)
- Картки із твердженнями для вправи «Міф чи реальність?»
- Листівки або чисті картки для фінальної вправи
- Ручки, олівці, кольорові маркери
- Фліпчарт або маркерна дошка

СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ

▯ ВСТУПНА ЧАСТИНА – 15 хвилин

Вправа 1. «Слово-асоціація» (5 хвилин)

Мета

Створити робочу атмосферу, виявити різноманіття уявлень про успіх.

Тренер звертається до учасників:

00abНазвіть одне слово-асоціацію до поняття 201cуспіх201d. Будь-яке, що першим спало на думку.00bb

Слова записуються на фліпчарті або дошці. Тренер звертає увагу на різноманіття відповідей і підводить до думки: успіх є індивідуальним і багатовимірним – і саме тому варто говорити про соціальну успішність як процес, а не точку призначення.

Вправа 2. «Знайомство через успіх» (10 хвилин)

Мета

Налагодити контакт між учасниками, зняти тривогу про «недосягнення».

Хід вправи:

- Учасники об'єднуються у пари
- Протягом 2 хвилин кожен розповідає партнеру про будь-яке своє досягнення за останній місяць – велике чи маленьке
- Кілька пар за бажанням діляться враженнями з усією групою

Питання для рефлексії з групою:

- Чи легко було назвати досягнення?
- Що заважало? Які думки виникали?
- Що вас здивувало в розповіді партнера?

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК – 10 хвилин

Міні-лекція «Що таке соціальна успішність?»

Тренер коротко знайомить учасників із ключовими ідеями – без перевантаження теорією:

Підхід	Головна ідея
Психологічний	Успіх – це самореалізація, висока самооцінка та здатність досягати цілей
Соціологічний	Успіх – відповідність соціальним нормам, статус, визнання оточення
Педагогічний	Успіх формується через освіту, виховання, розвиток компетентностей
Філософський	Успіх – внутрішня гармонія, сенс життя, щастя
Економічний	Успіх – матеріальний добробут і фінансова незалежність

Важливо відрізняти: «успіх» – це результат, «успішність» – стійка характеристика особистості, здатність систематично досягати позитивних результатів у різних сферах.

● ОСНОВНА ЧАСТИНА – 50 хвилин

Вправа 3. «Колесо соціальної успішності» (15 хвилин)

Мета

Допомогти учасникам наочно побачити власну «картину успішності» та виявити сфери для розвитку.

Інструкція:

Кожен учасник отримує аркуш із зображенням кола, поділеного на 6 рівних секторів. Завдання – оцінити кожну сферу від 1 до 10 та закрасити відповідний сегмент.

Сфера	Що оцінюємо
1. Навчання та академічність	Успішність у навчанні, знання, самоосвіта
2. Соціальні зв'язки	Якість стосунків, підтримка оточення, дружба
3. Психологічна стійкість	Вміння справлятися зі стресом, внутрішній ресурс
4. Громадська активність	Волонтерство, участь у житті університету та суспільства
5. Плани на майбутнє	Наявність цілей, орієнтирів, кар'єрних планів
6. Самореалізація / творчість	Хобі, творчість, розвиток особистісного потенціалу

Обговорення в трійках (5 хвилин):

- Де є «провал» у вашому колесі? Чому саме там?
- Яка сфера виявилась несподіванкою – вища чи нижча, ніж очікували?
- Що, на вашу думку, найбільше впливає на «западини»?

Вправа 4. «Міф чи реальність?» (15 хвилин)

Мета

Критично переосмислити усталені уявлення про успіх, розвинути дискусійне мислення.

Тренер зачитує твердження. Учасники піднімають руку «ЗА» або «ПРОТИ» і аргументують свою позицію. Після кожного твердження – 2–3 хвилини дискусії. Тренер завершує коротким коментарем із науковими даними.

Твердження	Коментар тренера
«Успішний студент – це той, хто добре вчиться»	Дослідження показують: академічні досягнення займають лише 3-тє місце за важливістю серед студентів
«Жінки і чоловіки сприймають успіх однаково»	Є відмінності: студентки більше цінують стосунки і саморозвиток, студенти – статус і досягнення
«Під час війни досягати успіху неможливо»	Дослідження фіксують: 14% студентів оцінюють свій рівень успішності як високий навіть у воєнний час
«Соціальний успіх залежить переважно від зовнішніх обставин»	Власна мотивація та психологічна стійкість – найсильніші внутрішні чинники за оцінками самих студентів

Вправа 5. «Мій план на 30 днів» (20 хвилин)

Мета

Перейти від усвідомлення до дії – сформулювати конкретні кроки в кожній сфері.

Індивідуальна письмова робота (10 хвилин). Учасники заповнюють власний бланк:

Сфера	Що хочу розвинути?	Один крок на цьому тижні
Навчання та академічність		
Соціальні зв'язки		
Психологічна стійкість		
Громадська активність		
Плани на майбутнє		
Самореалізація / творчість		

Після заповнення – бажаючі діляться одним пунктом із групою (5 хвилин).

Ключова ідея для тренера

Маленький крок, зроблений сьогодні, важливіший за грандіозний намір на майбутнє. Підкресліть: учасники вже зробили крок – прийшли на тренінг.

▯ ЗАВЕРШАЛЬНА ЧАСТИНА – 15 хвилин

Вправа 6. «Листівка собі» (10 хвилин)

Мета

Зафіксувати особисті інсайти, підвищити мотивацію через самопідтримку.

Кожен учасник отримує листівку або чисту картку. Завдання – написати коротке послання собі на 1 місяць:

«Дорогий я...»

Що я дізнався(-лась) про свою успішність сьогодні:

Що я хочу собі нагадати через місяць:

Один крок, який я зроблю:

Листівки учасники залишають собі або за бажанням передають тренеру – для повернення через місяць.

Рефлексія «Три слова» (5 хвилин)

Кожен учасник по колу називає три слова, які описують його стан після тренінгу. Тренер не коментує – лише дякує.

Завершальне слово тренера

«Соціальна успішність – це не точка призначення, а процес. Вона формується щодня через маленькі рішення, стосунки, з якими ви обираєте, і те, як ви справляєтеся з викликами. Сьогодні ви вже зробили важливий крок – ви думали про себе, свій розвиток і своє майбутнє. Це і є успішність.»

Очікувані результати

Після тренінгу учасники зможуть:

- Сформулювати власне розуміння поняття «соціальна успішність»
- Виявити сильні сфери та зони розвитку у своєму житті
- Назвати конкретний крок до підвищення власної успішності
- Усвідомити роль психологічної стійкості та соціальних зв'язків як ключових ресурсів
- Ставитися до власних досягнень із більшою повагою та усвідомленістю